

**LIETUVOS BANKO
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS**

Elektroninių pinigų įstaigų ir
mokėjimo įstaigų vadovams pagal
sąrašą

2023-06-06 Nr. S 2023/(34.54.E-3900)-12-2351

Kopija Asociacijoms pagal sąrašą

**DĖL ELEKTRONINIŲ PINIGŲ ĮSTAIGŲ IR MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ VEIKLOS VALDYMO,
VIDAUS KONTROLĖS IR ATITIKTIES KULTŪROS STIPRINIMO**

Gerb. elektroninių pinigų įstaigos ir (arba) mokėjimo įstaigos vadove,
kreipiamės į Jus dėl Jūsų vadovaujamos elektroninių pinigų ir (arba) mokėjimo įstaigos (toliau –
įstaigos) veiklos valdymo, vidaus kontrolės ir atitikties kultūros stiprinimo.

Finansinių technologijų (angl. *fintech*) sektoriaus branda ir atitikties kultūros stiprinimas
ir toliau lieka viena iš Lietuvos banko strateginių krypčių, todėl vykdydami įstaigų priežiūrą
norime priminti, kad Lietuvos banko 2021 m. gegužės 14 d. rašte Nr. S 2021/(34.54.E-3402)-
12-2676 „Dėl elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų veiklos valdymo, vidaus kontrolės
ir atitikties kultūros stiprinimo“ ir 2022 m. vasario 17 d. rašte Nr. S 2022/(34.54.E-3900)-12-
939 „Dėl elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų veiklos valdymo, vidaus kontrolės ir
atitikties kultūros stiprinimo“ (toliau – Lūkesčių raštai) išdėstyti lūkesčiai vis dar išlieka
aktualūs.

Taip pat norime dar kartą atkreipti įstaigų dėmesį į tam tikrus reikalavimus, nustatytus
toliau nurodytuose teisės aktuose, kurių jos privalo laikytis kasdienėje veikloje.

1. Dėl tinkamos valdysenos reikalavimų užtikrinimo. Licencija išduodama
prašymą pateikusiam juridiniam asmeniui, tik jeigu jis, atsižvelgdamas į poreikį užtikrinti
patikimą ir riziką ribojančiais principais grindžiamą įstaigos valdymą, turi nustatęs visapusę,
adekvačią įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui ir patikimą veiklos valdymo tvarką
(Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo (EPEPIĮ)
13 straipsnio 4 dalis, 14 straipsnio 4 dalis, Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymo
(MIĮ) 5 straipsnio 4 dalis, 6 straipsnio 4 dalis, 7 straipsnio 3 dalis). Lietuvos bankui kelia rūpestį
įstaigų valdymo sistema, kai įstaigų, priklausančių įmonių grupei, veiklos kontrolės ir rizikų
valdymo mechanizmas yra sukoncentruotas įmonių grupėje, nors pačios įstaigos yra atsakingos
už joms, licenciją turinčioms įstaigoms, taikomų priežiūrinių reikalavimų įgyvendinimą. Ypač
tai tampa svarbu, kai įstaigos veikla yra pasiekusi reikšmingą mastą. Įstaigos privalo užtikrinti,
kad jų veiklos kontrolės ir rizikų valdymo procesas, įskaitant ir dėl to priimamus sprendimus
įstaigos lygiu, būtų įgyvendintas įstaigoje, t. y. įstaigoje turėti pakankamą skaičių kvalifikuotų,
Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus reikalavimus suprantančių darbuotojų, o
valdymo organas turi skirti pakankamai laiko įstaigos valdymo sprendimams priimti. Įstaigos
organų nariai turi aktyviai ir veiksmingai dalyvauti įstaigos vidaus valdymo sistemoje, gebėti
priimti savarankiškus, pagrįstus ir objektyvius įstaigos valdymo sprendimus.

Įstaigos turi užtikrinti tinkamą priežiūros ir valdymo funkcijų įstaigoje atskyrimą.
Priežiūros funkciją vykdančias organas ir valdymo funkciją vykdančias valdymo organai turi
veiksmingai sąveikauti. Tam, kad valdymo sistema galėtų veikti tinkamai, įstaigų organams
priimant sprendimus neturi dominuoti vienas asmuo arba nedidelė asmenų grupė.
Nepriklausomai nuo to, kurio įstaigos organo – stebėtojų tarybos, valdybos ar Visuotino
ackininkų susirinkimo – diskrecijai priskirta vykdyti įstaigos veiklos priežiūros funkcijas, įstaiga

Centrinis bankas, Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188607684

Adresas korespondencijai: Totorių g. 4, LT-01121 Vilnius, tel. 8-800-50 500, el. p. prieziura@lb.lt

Informacija apie asmens duomenų apsaugą pateikta <https://www.lb.lt/lt/asmens-duomenu-apsauga>

turi įvertinti, ar pasirinktas sprendimas dėl priežiūros organo paskyrimo nekenkia priežiūros funkcijos veiksmingumui, sudaro sąlygas tinkamai veikti patikimai vidaus kontrolės sistemai (Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo 23 straipsnis, EPEPII 28 straipsnio 6 dalis, MII 22 straipsnio 6 dalis, Elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų valdymo sistemos ir gautų lėšų apsaugos reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos banko valdybos 2009 m. gruodžio 30 d. nutarimu Nr. 247 „Dėl Elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų valdymo sistemos ir gautų lėšų apsaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“, (toliau – Aprašas) 10.6 papunktis, 14–25 punktai) ir tinkamai valdyti dėl interesų konfliktų kylančią riziką. Vis dar pasitaiko atvejų, kai, Įstaigoms nustatant savo valdymo sistemą, priežiūros ir valdymo funkcijos Įstaigoje koncentruojamos vieno ar kelių asmenų rankose. Priežiūros funkcija, be kita ko, apima valdymo sprendimų priėmimo priežiūrą ir stebėseną, valdymo organų ir jų narių veiklos rezultatų ir Įstaigos strategijos bei tikslų įgyvendinimo priežiūrą. Taigi, Įstaigos turi įvertinti, ar nustačiusios savo valdymo sistemą nesudarys situacijų, kai sutaps prižiūrintieji ir prižiūrimieji asmenys, ar nekils nuolatinio pobūdžio interesų konfliktų, kurie (kitais nei vienkartinio pobūdžio, kurie paprastai gali būti suvaldomi nusišalinant) darys neigiamą įtaką funkcijų vykdymo efektyvumui, ar nebus užkertamas kelias nepriklausomumui ir siekiui nešališkai vykdyti vidaus audito funkciją (ar už vidaus audito funkciją atsakingi asmenys nebus atskaitingi tiems patiems asmenims, kaip priežiūros organo nariams, kurių veiklą, kaip valdymo organų narių, vertins vykdydami vidaus audito funkciją), ar Įstaigos organai galės nešališkai ir objektyviai vykdyti teisės aktuose jiems nustatytas funkcijas kitų organų ar jų narių atžvilgiu (žr., pvz., Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (ABI) 20 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktus, 34 straipsnio 2 dalį ir 37 straipsnio 3 dalį; [Klausimus ir atsakymus](#)).

2. Dėl rizikos valdymo reikalavimų įgyvendinimo. Analizuojant, kaip Įstaigos įgyvendina rizikos valdymo sistemos patikimumo reikalavimus, pastebėta, kad jie vykdomi tik iš dalies. Pagrindiniai rizikos valdymo sistemos reikalavimai yra nustatyti Apraše. Lietuvos bankas rekomenduoja ir skatina Įstaigas rengiant su rizikos valdymu susijusius dokumentus vadovautis rizikos valdymo standartų gerosiomis praktikomis, o jau parengtuose dokumentuose pažymėti, kokiais rizikos valdymo standartais buvo remtasi sudarant dokumentų turinį. Lietuvos banko nuomone, Įstaigose rizikos valdymo strategija ir (arba) rizikos valdymo politika turi būti ne tik parengta ir patvirtinta, bet ir nuosekliai įgyvendinama. Lietuvos bankas gerąją praktiką laikytų tai, jei Įstaigų parengtuose rizikos valdymo dokumentuose būtų apibrėžtas rizikos mastas, kiekvienos rizikos rūšies limitai ir nustatytos vidinės procedūros rizikai identifikuoti, vertinti, stebėti, mažinti bei kontroliuoti. Taip pat būtų aiškiai nustatyti rizikos valdymo vaidmenys, atsakomybės ir organizavimas, t. y. detalizuoti asmenų, įtrauktų į rizikos valdymo procesą, vaidmenys ir atsakomybės, pateikti rizikos valdymo etapų aprašymai, kiekvieno etapo gaunamos ir rengiamos informacijos reikalavimai, kiekviename etape naudotinių įrankių ir technikų (metodikų) aprašymai ir šablonai. Be kita ko, Įstaigos turi užtikrinti, kad ketvirtiniai rizikos žemėlapiai, metinės rizikos ataskaitos ir metiniai rizikos valdymo sistemos vertinimai, kaip atskiri dokumentai, būtų laiku parengiami. Rizikos žemėlapiuose turi būti išskiriamas kiekvienos Įstaigoms aktualios rizikos poveikis (pvz., labai aukštas, aukštas, vidutinis, žemas, atsitiktinis) ir tikimybė (pvz., reta, mažai tikėtina, galima, tikėtina, dažna), o incidentų registruose turi būti registruojami įvykiai, vertinama rizika, nustatomi korekciniai veiksmai ir kontroliuojamas jų įgyvendinimo statusas, rizikų registre identifikuotos rizikos jau turėtų būti priskiriamos prie tam tikros rizikos kategorijos, įvertinama tikimybė, poveikis, priskiriamas už rizikos valdymą atsakingas asmuo ir nustatomas rizikos valdymo planas, korekciniai veiksniai, stebėseną bei statusas, taip pat įvertinamas rizikos dydis iki ir po korekcinio veiksmo. Rizikos valdymo tobulinimo planas turėtų būti rengiamas periodiškai, bet ne rečiau nei 1 kartą per metus, jame turi būti nurodoma Įstaigos darbuotojų, kurių žinojimą ir elgseną ketinama keisti, kategorija, atliekamas darbuotojų dabartinio elgesio įvertinimas, išsamiai apibūdinamas pageidaujamas ir (arba) tikslinis elgesys, pokyčio terminas, naudotini mechanizmai ir elgesio pokyčio vertinimo būdas, siekiant pakeisti supratimą ir elgseną. Rizikos komunikacijos plane turėtų būti nustatoma, kada ir kokia žinute yra komunikuojama, kas atsakingas už laiku teikiamą informaciją, kaip ir kokiais kanalais yra komunikuojama Įstaigoje, nustatomi atgalinio ryšio reikalavimai ir komunikacijos su suinteresuotomis šalimis periodiškumas. Metinėje rizikos valdymo ataskaitoje turėtų būti aprašomas bendras Įstaigos veiklos ir įvykių per praėjusius metus vertinimas ir pateikiamas bendras rizikos vertinimas, įskaitant informaciją apie tai, su kokiomis rizikomis Įstaigos susidūrė ir kokias rizikos valdymo priemones įgyvendino ir (arba) ketina įgyvendinti. Gerąją Įstaigų rizikos valdymo praktiką laikytinas atskiros pareigybės, atsakingos už rizikos valdymą, įsteigimas (pvz., rizikos vadovo).

3. Dėl nuosavo kapitalo reikalavimų įgyvendinimo laiku. Lietuvos bankas, kas ketvirtį iš Įstaigų gaudamas priežiūrai skirtas ataskaitas, nepaisant dar 2021 m. Lūkesčių rašte

išreikšto lūkesčio, pastebi, kad dalis Įstaigų ir toliau nuosavo kapitalo reikalavimų vykdymą užtikrina tik po ataskaitinės datos, kapitalo reikalavimo vykdymo patikrą vykdo tik ketvirčio pabaigoje. Pažymime, kad Įstaigos yra pačios atsakingos už nuosavo kapitalo poreikio prognozes, stebėseną ir efektyvių priemonių taikymą tam, kad nuolat užtikrintų atitiktį nuosavo kapitalo reikalavimams. Kadangi rinka nepakankamai mokosi iš savo ir kitų Įstaigų klaidų, ir nepastebima esminio Įstaigų požiūrio pokyčio vertinant šio reikalavimo laikymosi svarbą, ateityje Lietuvos bankas, spręsdamas klausimus dėl poveikio priemonių už nuosavo kapitalo reikalavimų nevykdymą taikymo, mato poreikį įvertinti visas šias aplinkybes.

4. Dėl nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo metodo taikymo reikalavimų.

Lietuvos bankas, atlikdamas Įstaigų priežiūrą, nuolat vertina, kaip vykdomas nuosavo kapitalo reikalavimas. Ne mažiau svarbus ir nuosavo kapitalo poreikio, užtikrinančio pakankamą Įstaigos nuosavą kapitalą, tinkamas dydis, kuris privalo būti pakankamas Įstaigos prisiimamai rizikai, susijusiai su mokėjimo paslaugų teikimu, padengti. Elektroninių pinigų Įstaigų ir mokėjimo Įstaigų pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2018 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 03-83 „Dėl Elektroninių pinigų Įstaigų ir mokėjimo Įstaigų pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo taisyklių ir elektroninių pinigų Įstaigų (mokėjimo Įstaigų) pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo ataskaitos formų patvirtinimo“, (toliau – Taisyklės) 7 punkte nustatyta, kad elektroninių pinigų Įstaigos, kuri leidžia elektroninius pinigus ir teikia su tuo susijusias mokėjimo paslaugas, šios veiklos nuosavo kapitalo poreikiui skaičiuoti turi būti taikomas D metodas. Taisyklių 7¹ punkte nustatyta, kad tuo atveju, jei elektroninių pinigų Įstaiga teikia su elektroninių pinigų leidimu nesusijusias mokėjimo paslaugas, šios veiklos nuosavo kapitalo poreikiui skaičiuoti turi būti taikomas vienas iš šių metodų: A, B arba C. Vykdydamas priežiūros veiksmus, Lietuvos bankas nustato atvejus, kai elektroninių pinigų Įstaigos nuosavo kapitalo poreikį, be privalomo D metodo, skaičiuoja ir A, B arba C metodu, nors teikia tik su elektroninių pinigų leidimu susijusias mokėjimo paslaugas. Pažymėtina, kad elektroninių pinigų Įstaiga privalo vadovautis Taisyklėse nustatytais reikalavimais ir nuolat užtikrinti, kad jos taikomas nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo metodas atitiktų vykdomos veiklos (teikiamų mokėjimo paslaugų) pobūdį, ir, teikdama netikslią informaciją priežiūros institucijai apie kapitalo poreikį, kartu nepateiks klaidinančios informacijos, pagal kurią galima spręsti apie Įstaigos teikiamų paslaugų pobūdį. Taip pat pasitaiko atvejų, kai nuosavo kapitalo poreikis skaičiuojamas ne pagal Taisyklėse nustatytus reikalavimus (pvz., į B metodo skaičiavimus įtraukiamos ir su elektroninių pinigų leidimu susijusių mokėjimo paslaugų mokėjimo operacijos), tokiu būdu padidinant nuosavo kapitalo poreikį ir atitinkamai Įstaigos nuosavo kapitalo dydį. Atkreiptinas Įstaigų dėmesys, kad Įstaigos, individualiai įvertinusios praktikoje kylančias vykdomos veiklos rizikas ir siekiančios turėti didesnį nuosavo kapitalo dydį nei dydis, kurį Įstaiga apskaičiuoja pagal Taisyklėse nustatytus privalomus nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo reikalavimus, gali skaičiuoti papildomą nuosavo kapitalo poreikį pagal Įstaigos vidaus procedūrose nustatytas šio papildomo nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo nuostatas. Lietuvos bankas tokius Įstaigų veiksmus laiko gera praktika, kuria Įstaigos užtikrina tinkamą kylančių veiklos rizikų valdymą.

Kartu norime atkreipti Įstaigų dėmesį dėl nuosavo kapitalo poreikio pagal B metodą taikymo: Europos bankininkystės institucija (EBI) ([atsakymas į Europos Komisijos kvietimą teikti rekomendacijas dėl Mokėjimo paslaugų direktyvos \(PSD2\) peržiūros](#)) ir valstybių narių kompetentingos institucijos, įskaitant Lietuvos banką, mano, kad daugeliu atvejų skaičiuojant nuosavo kapitalo poreikį B metodu geriausiai atsižvelgiama į Įstaigos, kuri teikia mokėjimo paslaugas, nesusijusias su elektroniniais pinigais, veiklai kylančią riziką ir tokiu būdu yra užtikrinamas tinkamas Įstaigų kapitalizavimas. Atkreipiame dėmesį, kad nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimas B metodu¹ yra plačiausiai taikomas visoje Europos Sąjungoje, todėl EBI rekomenduoja, kad elektroninių pinigų Įstaigos (teikiančios su elektroninių pinigų leidimu nesusijusias mokėjimo paslaugas šios veiklos nuosavo kapitalo poreikiui skaičiuoti) ir mokėjimo Įstaigos, skaičiuodamos nuosavo kapitalo poreikį, taikytų B metodą, o A ar C nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo metodai galėtų būti taikomi tik tada, jei to, vadovaujantis objektyviais kriterijais, reikalautų priežiūros institucija. Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, manome, kad jau šiuo metu, ruošiantis įgyvendinti Mokėjimo paslaugų direktyvą (PSD3), Įstaigoms tikslinga įsivertinti nuosavo kapitalo poreikio dydį pagal B metodą ir turėti pagrįstus įrodymus, kurie parodytų, kodėl Įstaigai pasirinkus A arba C metodą, Įstaigos nuomone, jos pasirinktas A arba C metodas geriau atspindi Įstaigos veikloje kylančias rizikas.

¹ Atkreiptinas dėmesys, kad, taikant B metodą, elektroninių pinigų Įstaigų ir mokėjimo Įstaigų nuosavo kapitalo poreikis skaičiuojamas pagal mokėjimo operacijų sumos mėnesinį vidurkį, t. y. bendrą per pastaruosius 12 mėnesių atliktų mokėjimo operacijų, nesusijusių su elektroninių pinigų leidimu, sumą, padalytą iš 12. Svarbu paminėti, kad, pagal Europos Komisijos [išaiškinimą](#), tiek įeinantys, tiek išeinantys mokėjimai yra įskaičiuojami į skaičiavimo apimtį.

5. Dėl ABĮ nustatytų nuosavo kapitalo reikalavimų vykdymo. Pagal ABĮ 38 straipsnio 3 dalį, jeigu Įstaigos nuosavas kapitalas tapo mažesnis kaip $\frac{1}{2}$ įstatuose nurodyto įstatinio kapitalo dydžio, valdyba (jeigu valdyba nesudaroma, Įstaigos vadovas) ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo dienos, kurią sužinojo ar turėjo sužinoti apie susidariusią padėtį, privalo sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą, kuris turi svarstyti klausimus dėl sprendimų, nurodytų ABĮ 59 straipsnio 10 dalies 2 punkte ir 11 dalyje. Įstaigoje susidariusi padėtis turi būti ištaisyta ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo dienos, kurią valdyba sužinojo ar turėjo sužinoti apie susidariusią padėtį. Jeigu tokia padėtis susidaro uždarojoje akcinėje bendrovėje, nuo kurios įsteigimo nepraėjo 18 mėnesių, susidariusi padėtis turi būti ištaisyta ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo dienos, kurią valdyba sužinojo ar turėjo sužinoti apie susidariusią padėtį. Lietuvos bankas, atlikdamas Įstaigų priežiūrą, vis dar nustato, kad Įstaigos nuosavas kapitalas yra mažesnis nei $\frac{1}{2}$ įstatinio kapitalo, todėl reikšdamas susirūpinimą dėl esamos situacijos primygtinai prašo Įstaigų nedelsiant imtis veiksmų padėčiai ištaisyti (imtis ABĮ 59 straipsnio 10 dalies 2 punkte ir 11 dalyje nurodytų veiksmų) ir priimti sprendimą (padidinti įstatinį kapitalą / suformuoti papildomus rezervus / papildomais įnašais padengti susidariusius nuostolius ar atlikti kitus veiksmus).

6. Dėl klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymo. Pagal EPEPIĮ 28 straipsnio 4 dalį ir MII 22 straipsnio 4 dalį, elektroninių pinigų įstaiga ir Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 5 straipsnio 1–6 punktuose nurodytas mokėjimo paslaugas teikianti mokėjimo įstaiga, kurioms yra privalomas finansinių ataskaitų auditas, kartu su audituotomis finansinėmis ataskaitomis priežiūros institucijai turi pateikti ir finansinių ataskaitų audito ataskaitą, kurioje turi būti atskleista atskira apskaitos informacija apie elektroninių pinigų leidimo, mokėjimo paslaugų teikimo ir kitos vykdomos veiklos atskyrimo teisingumą ir pastebėjimai dėl Įstaigos taikomų vidaus kontrolės procedūrų, užtikrinančių EPEPIĮ 25 straipsnyje ir MII 17 straipsnyje nustatytų elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymą. Detalūs elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų apsaugos reikalavimai yra nustatyti Aprašo V skyriuje.

Analizuojant metinio privalomo finansinių ataskaitų audito metu Įstaigų pateiktas audito ataskaitas nustatyta, kad audito ataskaitose dėl Įstaigų taikomų vidaus kontrolės procedūrų, skirtų EPEPIĮ 25 straipsnyje ir MII 17 straipsnyje nustatytų elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų apsaugai užtikrinti, dažnai apsiribojama tik konstatavimu, kad Įstaiga turi patvirtintas klientų – elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų – lėšų apsaugos reikalavimų vykdymą užtikrinančias rašytines procedūras (politikas, taisykles, instrukcijas ir pan.), kuriomis vadovaujasi praktikoje; kad elektroninių pinigų leidimo, mokėjimo paslaugų teikimo ir kitos vykdomos veiklos apskaitai naudojamos atskiros buhalterinės sąskaitos; kad Įstaigos laiko klientų lėšas Europos Sąjungos valstybių narių komerciniuose bankuose.

Visgi Lietuvos banko lūkestis, kad audito ataskaitoje turėtų būti išsamiau atskleista informacija, kaip per praėjusius finansinius metus Įstaigoje, vadovaujantis Įstaigos patvirtintomis rašytinėmis vidaus procedūromis, skirtomis EPEPIĮ 25 straipsnyje ir MII 17 straipsnyje nustatytų elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų apsaugai užtikrinti, buvo užtikrinamas klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymas. Audito ataskaitoje turėtų būti atskleista informacija ir pateikti pastebėjimai dėl Įstaigos taikomų vidaus kontrolės procedūrų, atsižvelgiant į Aprašo V skyriuje nustatytus reikalavimus, laikymosi. Pavyzdžiui, jeigu Įstaiga pasirinko klientų lėšų atskyrimo būdą (daugelio Įstaigų šiuo metu taikomą), pastebėjimai turi apimti Įstaigos per praėjusius finansinius metus sudarytų sutarčių dėl klientų lėšų saugojimo ir (arba) investavimo nuostatų, nuolatinio klientų lėšų atskyrimo, atliktų lėšų sutikrinimo, vidaus kontrolės procedūrų ir kitų sričių, atsižvelgiant į Įstaigos pasirinktą veiklos modelį (pvz., vykdant veiklą per tarpininkus), vertinimą.

Be to, atliekant patikrinimus pastebėta, kad pasitaiko atveju, kai Įstaigos nedokumentuoja priežasčių, kodėl sąskaitoje, skirtoje klientų – elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų – lėšoms saugoti (toliau – saugojimo sąskaita), buvo lėšų perviršis (trūkumas), nepateikia įrodymų, kaip Įstaiga vertina nuosavų lėšų saugojimo sąskaitose dydį, kuris turėtų būti pervestas į nuosavų lėšų sąskaitą, vykdomas lėšų sutikrinimo procesas neregamentuotas Įstaigos vidinėse rašytinėse procedūrose, Įstaiga nepervesdavo saugotinos klientų lėšų sumos iš mokėjimo sąskaitos, kuri neatitinka teisės aktų reikalavimų, nustatytų saugojimo sąskaitai, į saugojimo sąskaitą iki kitos darbo dienos pabaigos. Įstaigos procedūrose turi būti nurodyta lėšų sutikrinimo, kurį atliekant pasirinktos darbo dienos pabaigoje palyginama lėšų saugojimo sąskaitos likučio suma su klientų lėšų, kurios turi būti apsaugotos, suma, būdas ir periodiškumas, kuris turėtų vykti bent jau 1 kartą per darbo dieną (jei buvo atliekamos mokėjimo operacijos), sprendimai dėl neatitikimų, procedūrų peržiūros periodiškumas (kartą per metus). Turi būti atliekamas vidinių sąskaitų įrašų, bankų sąskaitų

likučių ir įsipareigojimų klientams sumų sutikrinimas, remiantis praėjusios darbo dienos pabaigoje buvusiais duomenimis (vykdant kasdieninius mokėjimus). Sutikrinimo fakto pagrindimo dokumentuose turi būti nurodyta jo atlikimo data, atlikti sutikrinimo veiksmai ir rezultatai. Kai sutikrinimai saugojimo sąskaitoje atliekami rečiau nei kasdien, kyla klientų lėšų apsaugos reikalavimo nevykdymo rizika. Minėti ydingos praktikos atvejai ir geroji taikytina praktika jau buvo aptarti ir 2022 m. spalio mėn. vykusiuose [mokymuose](#).

Svarbu paminėti, kad, be metinio privalomo finansinių ataskaitų audito, Įstaigoms gali būti tikslinga atlikti papildomus auditus (vidaus ar išorės) pagal poreikį, pavyzdžiui, Įstaigai pakeitus veiklos modelį (pradėjus vykdyti naują veiklą, teikti mokėjimo paslaugą) arba pasirinkus kitą klientų lėšų apsaugos būdą, kai tokie esminiai pokyčiai gali turėti įtakos klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymui.

7. Dėl veiklos funkcijų perdavimo. Lietuvos bankas primena, kad Įstaigoms, perdavusioms veiklos funkcijas kitiems asmenims, ir toliau tenka visa atsakomybė už teisės aktuose nustatytų reikalavimų laikymąsi, įskaitant informacijos saugumo, incidentų valdymo ir veiklos tęstinumo užtikrinimą. Nepriklausomai nuo to, ar paslaugų teikėjas yra grupės įmonė ar išorės tiekėjas, Įstaigos turi nustatyti perduotų veiklos funkcijų kokybės lygio stebėsenos rodiklius, įskaitant nepriimtina kokybės lygį, duomenų ir sistemų saugumo reikalavimus, ir nuolat stebėti, kaip jų laikomasi.

Pagrindinis Įstaigų dėmesys turi būti skiriamas svarbių funkcijų kontrolei. Tam Įstaigos turi gauti tinkamas paslaugų teikėjų ataskaitas, įskaitant kokybės ataskaitas, naudoti veiklos, kontrolės ir rizikos rodiklius, peržiūrėti paslaugos teikėjų veiklos tęstinumo priemonių ir testavimo ataskaitas, jei taikoma, įvertinti įdiegtų kibernetinių bei vidaus informacinių ir ryšių technologijų saugumo priemonių ir procesų veiksmingumą bei imtis kitų priemonių. Įstaigos taip pat turi nustatyti pagrįstą pasitraukimo iš svarbių veiklos funkcijų strategiją.

Įstaigos turėtų dažniau naudotis savo audito teisėmis, t. y. rinktis atlikti auditą pačios arba organizuoti bendrąjį auditą. Tais atvejais, kai vadovaujamosi paslaugų teikėjo pateiktomis išorės arba vidaus audito ataskaitomis, Įstaigos turi įsitikinti, kad audito ataskaitos apima Įstaigų nustatytas pagrindines kontrolės priemones ir užtikrina teisės aktuose nustatytų reikalavimų laikymąsi.

Vertindamas Įstaigų atitiktį Lietuvos bankas taip pat atkreips dėmesį, ar Įstaigos neturi veiklos nevykdančio subjekto (angl. *empty shell*) požymių, vertins, ar Įstaigų organai tinkamai dalyvauja veiklos funkcijų perdavimo procese pradedant nuo veiksmų prieš sudarant veiklos funkcijų perdavimo sutartį, tada – sutarties kontrolės ir valdymo metu ir pasibaigus ar nutraukus sutartį. Įstaigos turi užtikrinti, kad gali nutraukti veiklos funkcijų perdavimo sutartis, nepagrįstai nesutrikdydamos Įstaigų veiklos, nepažeisdamos teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir nedarydamos neigiamo poveikio paslaugų klientams teikimo tęstinumui ir kokybei.

8. Dėl pranešimų apie finansų rinkos dalyvių vadovus ir asmenis, įsigijusius kvalifikuotąjį įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį. Pažymėtina, kad Lietuvos banko prižiūrimų finansų rinkos dalyvių vadovų ir pagrindines funkcijas atliekančių asmenų vertinimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2013 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 03-181 „Dėl Lietuvos banko prižiūrimų finansų rinkos dalyvių vadovų ir pagrindines funkcijas atliekančių asmenų vertinimo nuostatų patvirtinimo“, 46 punkte nustatyta, kad, jeigu kitaip nenustatyta atitinkamo finansų rinkos dalyvio veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, finansų rinkos dalyvis privalo nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo dienos, kai vadovas ir (arba) pagrindines funkcijas atliekantis asmuo pradėjo arba nustojo eiti savo pareigas, apie tai pranešti Lietuvos bankui ir nurodyti pradėjusio arba nustojusio eiti pareigas asmens vardą ir pavardę, pareigas ir datą, kada asmuo pradėjo arba nustojo eiti pareigas.

Be to, Pranešimo apie Lietuvos banko prižiūrimų finansų rinkos dalyvių kvalifikuotosios įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies įsigijimą ir perleidimą teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2017 m. rugsėjo 12 d. nutarimu Nr. 03-138 „Dėl Pranešimo apie Lietuvos banko prižiūrimų finansų rinkos dalyvių kvalifikuotosios įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies įsigijimą ir perleidimą teikimo taisyklių patvirtinimo“, 12 punkte nustatyta, kad finansų rinkos dalyvis pranešimą apie savo įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies perleidimą turi pateikti nedelsdamas, kai jam tampa žinoma apie įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies įsigijimą arba apie sprendimo perleisti finansų rinkos dalyvio įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį arba ją sumažinti iki finansų rinkos dalyvio veiklą reglamentuojančiame įstatyme nustatyto dydžio priėmimą.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko sprendimas neprieštarauti finansų rinkos dalyvio vadovo kandidatūrai ar finansų rinkos dalyvio įsigijimo sandoriui nereiškia faktinio naujo vadovo paskyrimo ar kvalifikuotosios įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies įsigijimo, tad

gavus Lietuvos banko sprendimus neprieštarauti vadovo kandidatūrai ar siūlomam įsigijimui atskirai reikia informuoti Lietuvos banką apie faktiškai pareigas pradėjusius eiti naujus vadovus ar Įstaigos įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teises įsigijusius asmenis. Lietuvos bankas primena, kad šioje rašto dalyje minėtų teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymas yra pagrindas taikyti poveikio priemones finansų rinkos dalyviams arba kitiems asmenims.

9. Dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikų valdymo. Lietuvos bankas, atlikdamas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) prevencijos srities priežiūrą, ir toliau atkreipia Įstaigų dėmesį į PPTF prevencijos reikalavimų vykdymo svarbą. Lietuvos bankas, vykdydamas finansų rinkos priežiūrą, atlieka periodinę Įstaigų Lietuvos bankui pateiktų duomenų analizę ir nuolat vertina įvairius PPTF rizikos veiksnius, įskaitant naujai kylančias PPTF rizikas. Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos banko interneto svetainėje (<https://www.lb.lt/lt/rekomendacijos>) skelbiamos rekomendacijos finansų rinkos dalyviams, kartu ir Įstaigoms, PPTF prevencijos srityje įvairiais aktualiais klausimais, įskaitant įvairias rekomendacijas, gaires, išaiškinimus. Šioje skiltyje taip pat skelbiami kasmetiniai išsamūs lūkesčių raštai, susiję su Įstaigų sektoriuje kylančiomis PPTF rizikomis bei būtinybe imtis tinkamų ir proporcingų priemonių PPTF rizikai valdyti, kurių įgyvendinimą turi užtikrinti Įstaigų vadovai.

Direktorius

Vaidas Cibas